

הרבה יותר ממשוררת ארוטיקו-אורבנית

הסולנית, מאת ללי ציפי מיכאלי, הוצאת "עכשיו"
בעריכת גבריאל מוקד, 2013

בערב ההשקה לספר שיריה השלישי של ללי ציפי מיכאלי, "המשוררת הגרווינית הישראלית הראשונה בארץ", קבע גבריאל מוקד שהיא רב-ממדית ולא בועתית. שיריה מלמדים על חיה בצל אמה שהחמיצה את ייעודה כזמרת סופרן. המשוררת תהיה הסולנית במקומה

הבאה, המתנססת כמוזן על הקריאה בשירים עצמם: שירתה של מיכאלי נועדה לשמש אותה כמעוז הסר לנית בחייה, ובו כזמן רודף אותה צל האם והחמצת ייעודה שכמו מתבל בכשורת הסולנית שלה עצמה מלפיון הוצגה.

איר בא הדיסוננס הזה לידי ביטוי בשירי הספר החדש כמו בקודמיו יותר משהיא משוררת ארוטיקו-אורבנית, מיכאלי היא משוררת ארצית מאוד, שרי וקא כן לוקחת מפעם לפעם את הזין של הגוף ושל השפה לביקורים במועדונים אפלים. כמי שהוגדרה בגב ספרה הראשון, "שירי ללי", כ"משוררת הישראלית הגרווינית הראשונה בארץ", היא מלבישה על עצמה "רגלי צועני להלך בוק" (עמ' 8 בספר הג'ל) ומחפשת בשיריה הטובים והמעמיקים יותר את הור, האור והשולי של החברה. בשירי הספר "צייד אותי בוועד" אלו הם שירי ריוקנאות כמו "אירין", "פטרס" ו"הפורטוגזית", שמעניקים לרברים ממד אמנותי עשיר יותר, ואילו בשירי הספר החדש אלו שירי ריוקנאות כמו "נערות פוערונם, נחית שקר ראים לה אליסה", "מונולוג של הסר בית תל אביב" ו"מאוסקרינה ו"סלאח" שמסופים עוד נרברך חשוב לשירתה הארצית הבסיסית של מיכאלי.

בשירים רבים בספר מיכאלי עוטה על עצמה את דמות הסולנית או לחילופין דמות המשוררת העומרת בכיכר העיר ונושאת את דבריה. כך הם פני הדברים בשירי המחאה החברתיים שלה, כגון "אדוני ראש הממשלה אתה מחרמן אותי", "שוב בוועדים הצמיגים בדוכות" או "המסר חרא", או בשירים האגרסיביים ניים שלה על אודות הרחוב שייקרא על שמה או על מיקומה במרכז הממלכה של השירה בשיר העתידי "מחוקר ארכיאולוגי על מרכז הממלכה".

אלו שירים שלא מתעלים מעל למדרגה של שירי פלקאט שנעים ביותר לזמנם. לעומת זאת, בשירים המשפחתיים או במקצת משידי האהבה הסנסואליים והמוסיקליים שבספר, שבהם מיכאלי מפנה מבט מר רב יותר, מטיל ספק ולא חד ממדי, אל דמות הסר לנית המשתקפת לה מבעד למראה, אפשר להבחין בערעין שירתה האמיתית ואלי אף בהתרוממות רוח שפוער למד הארצי.

ללי ציפי מיכאלי. אמא היתה סולנית בפנטסיה
צילום: עזרא לוי

בות פלורנטינו, חוף הים, תחנת רכבת מרכז ועוד. מיכאלי דיברה באירוע על שיר "הסולנית" שלה, שנתן לספר את שמו. זה שיר המופיע בתחילת השער השלישי מתוך חמישה של הספר: "אח"כ השתלטה השפה", והוא נסב לכאורה בעיקר על אמה: "אמא היתה / סולנית / בפנטסיה / ואיש לא גילה אותה / חוץ מאבי / שם נפרש הסיט / והחל / מתפתל ומטיס / עננים חמודים / הפציע ביום וכערב העכיר / מרחוק לרחוק / נח על פניה כצללת תמידית / והשיר את שיניה / מאז היא צופה בחלונות / בעיניה הירוקות / מסדרת חלומות בראה / וידיה עוטפות את כוס האכזבה / כך החל מותה בחייה / בשדרות האושר / 42 / באחת הערים הגדולות בעולם // אמא היתה / סולנית / בפנטסיה / שם אני מנסה לא לפגוש / בעיניה / מצדה האחד של הוגנית" (עמ' 83).

הלכה למעשה, וגם בעקבות דבריה של מיכאלי על השיר המרגש והמצוין הזה, מתברר כי לא פחות משהוא עוסק באם, הוא נושא עמו גם את ריוקן כהה. וכה אמרה המשוררת על נסיכות כתיבת השיר באירוע ההשקה של הספר: "סבא שלי היה רב. אמי היתה בת של רב. בילדותי, בעידה בניאודיגיה, כל הזמן שמעתי את תפילותיו כחזן. כל הזמן שמעתי תפילות. אמי סיפרה לי שבגיל 15 היא רצתה לנסוע לטיביליסי ללמוד פיתוח קול ואבא שלה לא הרשה לה. כזמרת, היא היתה סופרן. היא תמיד אמרה לי: 'מה שאת רוצה אף פעם אל תותרי עליו, כי אני עשיתי את זה', וכך היא חינכה אותי. השיר נולד מהזדהות יתר עם אמי".

הבה ניצמד אל שני ביטויים מקבילים זה לזה, האחד מן השיר והשני מדבריה של מיכאלי עליה: "אמא היתה סולנית בפנטסיה" מזה ו"השיר נולד מהזדהות יתר עם אמי" מזה. מהם נסיק את המסקנה

ה שכת ספרה של ללי ציפי מיכאלי, "הסול-נית", התקיימה כסינמטק תל אביב במאי השנה. שחקן התיאטרון ושדרן הרדיו אלכס אנסקי קרא את השיר "תל אביב ממונת" מתוך ספר השירים השלישי של המשוררת בת ה-49, ילדת גיאודיגיה. לפני שפתח בקריאה אמר כדברים האלה: "מה שמקסים בשירה הוא שלפעמים יש בה יותר מרי פנים, עד כדי ייאוש".

מעט אחר כך הלכו העניינים והתלהטו כשעורך הספר גבריאל מוקד פנה לדבר על הספר ועל המי שוררת: "הספר הזה מוסיף גוון תל אביבי להוצאה שלי, עכשיו", הוא אמר, למרות שעד כה פירסם ספרי שירה תל אביביים במובהק. "ללי היא משוררת ארוטיקו-אורבנית", הוסיף ומכאן עבר לריון פולמוסי מעניין למדי: "לא נכון לצמצם את שירתה לשירה מגרדית", אמר, ואולי רמז בכך לשירי הספר בשער הנקרא "פורטרט של אשה". "השירה האמיתית חייבת להיות רב-ממדית", הוסיף, ואז הטיל פצצה מאטפרי רית אל חלל האולם התרבותי של הסינמטק: "מה קל יותר מאשר לכתוב לקחתי את הזין שלי אל המועדון והשקינתי את כלבנו בצ'ייסר". לא כל כך הבנתי את מקורות המטאפוריקה העדינה הזאת וגם ההמשך לא נהכרח היה קוהרנטי יותר: "ללי היא לא משוררת בועתית", קבע מוקד.

כדי לפזר מעט את הערפל המטאפורי מדבריהם של מבקרי שירתה של מיכאלי, פניתי אל שלושת ספריה של המשוררת שראו אור עד כה, "שירי ללי" (1990, עקרא); "צייד אותי בוועד" (2008, כרמל) והסי פר החדש שהושק, שבהם ביקשתי להבין לאן פניה של משוררת זו מועדות. עוד עמדו לנגד עיני בשעת הקריאה בספרים האנתולוגיה "התנגרות", שמיכאלי ערכה והוציאה לאור בכוחות עצמה בשנת 2011, וכן פרויקט הווידאו-ארכיון שירה שערכה בשיתוף עם אתר האינטרנט ynet בין השנים 2009-2010, ובו קראה מבחר משיריה במקומות שונים בתל אביב, כגון רחב